

Список використаної літератури

1. Здорова В. Й. Збагнути день суший. К. : Дніпро, 1988. 263 с.
2. Здорова В. Й. Теорія і методика журналістської творчості: підручник. Львів : ПАІС. 2004. 268 с.
3. Здорова В. Й. У майстерні публіциста. Проблеми теорії, психології публіцистичної майстерності. Львів, 1969, 180 с.
4. Лазебник Ю. А. Публіцистика в літературі. Літературно-критичне дослідження. К., 1971. 320 с.
5. Прилюк Д. М. Публіцистична творчість як пізнавальна діяльність. *Філософська думка*. 1973. № 2. С. 47–55.
6. Рахманін С. Останній прихисток. *Дзеркало тижня*. Україна. 2009, № 44, 3 верес. URL: https://zn.ua/ukr/internal/ostanniy_prihistok.html .

Світлана Семенко,

кандидат філологічних наук, доцент,

професор кафедри журналістики,

Полтавський національний педагогічний університет

імені Володимира Короленка,

м. Полтава, Україна

ВИКРИТТЯ АНТИУКРАЇНСЬКОЇ ПОЛІТИКИ РОСІЇ В ПУБЛІЦИСТИЧНИХ ВИСТУПАХ ОЛЕНИ ПЧІЛКИ ТА ЮРІЯ КОСАЧА

Дослідження пласту політичної публіцистики відомого шляхетного роду Драгоманових-Косачів, оприлюдненої на сторінках багатьох знакових українських пресових видань, має велику значущість особливо сьогодні, коли Україна протистоїть не тільки військовій, а й інформаційній агресії рф. Серед представників відомої публіцистичної династії значний сегмент антиросійських публікацій зустрічаємо в Олені Пчілки та Юрія Косача. У своїх виступах вони рішуче (суголосно «драгоманівській» традиції) демаскували дволику російську політику стосовно українського національного питання.

У публіцистичній практиці Олені Пчілки 1906–1916 рр. сміливо й неупереджено представлено важливі для українців і «незручні» для офіційної політики Російської імперії проблеми. Чітка націоналістична позиція Олені Пчілки, непохитне протиборство будь-яким проявам русифікації в різних сферах життя українців проартикульовані нею в статті «Українська ввічливість і московська увага», що є сегментом серії викривальних публікацій про «нове слов'янолюбство» петербурзького професора А. Погодіна.

Критикуючи частину тогочасної київської інтелігенції за національну меншовартість, Олена Пчілка демонструє облудність і фальшивість позиції в українському питанні представника російської ліберальної інтелігенції. Із незамаскованим сарказмом Олена Пчілка зазначає, що українська «ввічливість» не знайшла належної очікуваної оцінки в петербурзького професора Погодіна, який у російській пресі, за влучним виразом Олені Пчілки, «клопочеться найбільш, коли б, мовляв „хохліки” не висмикнули від нас свого чуба; не вийшли „из-под вплиня нашего”» і закликає «русское прогрессивное общество» посилити свій контроль за розвитком української преси та поєднанням українців з поляками «пока ещё вполне возможно» [6, с. 13].

У статті-заклику «Наше оточення» публіцистка основну увагу читачів концентрує довкола проблеми ставлення російських лібералів до українського демократичного руху. Беручи до уваги власну політичну практику, конкретний фактаж із російсько-українських взаємовідносин, Олена Пчілка констатує, що серед

«гурту російського змисленства» «зустріваємо перше всього крайнє невігластво, незнання України й українців, незнання наших потреб, нашого становища на всіх ступнях» [5, с. 10]. Журналістка впевнює читацьку аудиторію з числа української інтелігенції в тому, що найпрогресивніша російська інтелігенція не підтримує право українців на власну державність, вона робить пророчий заклик: «Не вкупі йти з такими друзями, а одвертатися від них слід. У всякім же разі пора сказати їм, що коли вони на словах нібито так спочувають українській національно-просвітній гадці, а на ділі (угніздившись хорошенько на Вкраїні) не пособляють українській праці, то вони лицеміри, зовсім недостойні тієї шани від українців, якою вони очевидно дорожать, бо запобігають їй, – запобігають способами дуже легкими, а зраджують українців у справах поважніших [5, с. 12].

У редакційній статті «Національна справа в Південно-західному земстві» Олена Пчілка викриває політичну сутність націоналізму «русаків», який не тільки не визнає право інших народів на свою національну незалежність, а й всебічно підтримує колонізаторську політику уряду російської імперії. Вона застерігає українську інтелігенцію критично ставитися до політичної діяльності «російських націоналістів», не піддаватися їх маніпулятивним політичним іграм. Історія довела істинність політичних прогнозів Олени Пчілки стосовно політичних інтриг російських радикалів і лібералів супроти українського національно-визвольного руху.

Юрій Косач, продовжуючи традиції своєї публіцистичної династії, під псевдонімом К. Волинський у тижневику ОУН «Наступ» публікує низку памфлетів, в яких викриває антиукраїнську політику радянської влади, яка органічно перейняла її від російської імперії.

У памфлеті «Армія московського імперіалізму», «Нові зусилля московського імперіалізму» Косач потверджує, що характерні для армії часів російської імперії антиморальні устої, політика денаціоналізації вояків збереглися з певними модифікаціями й у радянському війську, тому, на його погляд, між внутрішньою організацією царської і радянської армії вартує поставити своєрідний знак рівності. На переконання публіциста, для українців радянська армія стала «справжнім упирем, що висмоктував останню кров з нього, у цім відношенні вона є справді червоною» [1, с. 4].

Вартує відзначити й майстерність Юрія Косача у використанні статистики для доведення злочинів радянського уряду стосовно України: «Уже в 1926 р. перебувало поза межами Советської України в ССРСР понад 8 мільйонів українців. Протягом дальших 12 років зменшилось число українців в ССРСР абсолютно о 3 мільйони. Скільки мільйонів москвинів наплило протягом цього часу на Україну, невідомо, але не підлягає ніякому сумніву, що полишення України під московським пануванням загрожувало б їй цілковитим перемішанням українців з москвинами на цілій українській території та загином української нації вже протягом кількох наступних десятків років» [2, с. 2].

У памфлеті «Крим – історична кривда України» Косач стверджує, що Крим для російської монархії, а згодом радянського союзу слугував, перш за все, вагомим політичним стратегічним об'єктом для задоволення імперських амбіцій. Публіцист демаскує адміністративно-територіальну реформу, здійснену більшовиками, що стала одним із ключових складників програми денаціоналізації українців: «Господарський та геополітичний зв'язок України з Кримом не полишав, очевидно, ніякого сумніву й для московського уряду, який всупереч здоровому людському розуму, але на основі советської «конституції» одірвав Крим від України, як він це зробив і з Кубанню, і прилучив його як «автономну республіку» до «Федеративної Російської Республіки» [3, с. 4].

Отже, антиросійські публікації Олени Пчілки та Юрія Косача є зразком того, як вартує сучасному журналісту відстоювати українську ідею, силою

публіцистичного слова вести непохитну боротьбу з російськими політичними впливами, захищати інформаційний простір України від пропаганди «руського мира».

Список використаної літератури

1. Волинський К. Армія московського імперіалізму. Наступ. Прага. 1942. 22 березня. С. 4.
2. Волинський К. Європа і ССРСР. Наступ. Прага. 1941. 20 вересня. С. 2.
3. Волинський К. Крим – історична кривда України. Наступ. Прага. 1941. 6 грудня. С. 4.
4. Пчілка О. Національна справа в Південно-західному земстві. Рідний край. 1910/1911. № 25. С. 1–2.
5. Пчілка О. Наше оточення. Рідний край. 1909. № 25. С. 9–12.
6. Пчілка О. Українська ввічливість і московська увага. Рідний край. 1909. № 26. С. 12–13.

Марина Свалова,

*кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент,
Полтавський національний педагогічний університет
імені Володимира Короленка,
м. Полтава, Україна*

КНИЖКА ОЛЬГИ КАРІ «ЖИТТЯ ПОСЕРЕД ЖИТТЯ» (2022): ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ «АВТОБІОГРАФІЧНОГО» ОБРАЗУ ВІЙНИ

Медійний образ російсько-української війни, зокрема її відображення після повномасштабного вторгнення, набуває особливого значення у плані фіксації подій та їхньої публіцистичної рефлексії, а також виступає виразником тих соціальних проблем, які загострилися у воєнний період. Тому виникає потреба всебічного аналізу різноманітних способів актуалізації воєнної тематики, представлення концепту *війна* в українському медійному просторі, особливостей впливу медіаобразу війни на масову аудиторію.

Сучасна журналістка Ольга Карі, поєднуючи різноманітні прийоми конструювання образу війни, пропонує читачам оригінальний публіцистичний щоденник, насичений репортажними моментами. Насамперед варто виділити автобіографічність як основну ознаку книжки «Життя посеред життя».

Рефлексія війни, актуалізація власного досвіду, психологічне змалювання «етапів» прийняття воєнного сьогодення – важливе комунікативне завдання, яке авторка реалізує з документальною точністю та яскравою емоційністю: «Маркований танковими їжаками та блокпостами, Київ розсипався на тисячі островів самотності. Лівий берег перемістився взагалі кудись за екватор. Сирець – сповз на інший бік планети. Оболонь дрейфувала самотньо десь на околицях Чумацького шляху. Уніфікований триб столичного життя з цілодобовими маркетами, доставками їжі та продуктів, крамницями побутових товарів, що відкривалися рано-вранці, а зачинялися майже поночі, залишився там, за обрієм довоєнного життя» [1, с. 71].

Автобіографічний образ війни в Ольги Карі розгортається у двох площинах: зовнішній і внутрішній. До прикладу, образ Чернігова поєднує історії людей, спогади, звукові й візуальні деталі, упізнавані символи цієї війни тощо: «Ось уже тиждень як мої батьки сплять удома, а не в підвалі, який першого місяця війни дослівно врятував їм і сусідам життя. <...> На балконі від вибухів повилітали шибки, але п'ять чашок щасливого сервізу “павутинка” стоять у шафі. Тримуються, мов той бородянський півник на шафці, і чекають на нашу перемогу» [1, с. 144].